

Степаненко Ірина Іванівна

аспірантка кафедри історії педагогіки та порівняльної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди

СУБ'ЄКТИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Одним із багатьох видів виховання є правове виховання, яке спрямоване на формування у людини правосвідомості, підвищення її правової культури. Для того, щоб громадяни суспільства жили у демократичній і правовій країні, потрібно, щоб на високому рівні ще у підлітковому віці впроваджувалися в життя закони правового виховання.

Правове виховання, порівняно з іншими напрямками виховання, має свою специфіку. Для здійснення правового виховання насамперед потрібно чітко усвідомлювати те, що це складний процес коли за допомогою певних виховних засобів та ідеологічних ідей відбувається систематичний вплив оточення на свідомість дитини, що в майбутньому є запорукою становлення громадянина з чіткою громадянською позицією та правовою культурою [2, 3]. Тобто, з вищевикладеного можна відзначити, що процес правового виховання носить суб'єктно-об'єктний характер.

Цікавий досвід з питань організації правового виховання учнів накопичено у Великій Британії. До суб'єктів правового виховання учнівської молоді у Великій Британії відносяться:

- *Департамент у справах дітей, шкіл та сімей (The Department for Children, Schools and Families)* до обов'язків якого входить:
  - розвиток шкільної освіти та підготовка кадрів для належного рівня забезпечення професійного розвитку вивчення дисципліни Громадянство (Citizenship), одним з напрямів якого є правове виховання;
  - сприяння підвищенню кваліфікації викладачів, що викладають цю дисципліну;
  - співпраця з іншими державними відомствами, такими як Міністерство юстиції, що надають матеріали для шкіл та вчителів у аспекті вивчення правового виховання, наприклад, у галузі прав людини та міжнародних відносинах.
- *Місцеві органи влади (Local authorities)*, котрі:
  - контролюють та підтримують школи у вивченні Громадянства взагалі та правового виховання зокрема;
  - максимально сприяють професійному розвитку вчителів, що викладають цю дисципліну шляхом заохочень їх та підтримки.
- *Школи (Schools)*, які:
  - встановлюють чітке уявлення про стандарти, що повинні отримати учні при вивченні цієї дисципліни;

підвищують якість викладання дисциплін, які включають вивчення правового виховання, використовуючи існуючий досвід викладання в школах, шляхом залучення спеціалістів у галузі правових відносин;

– продовжують розвиток існуючих програм з вивчення правового виховання, як одного з напрямів Громадянства, виводячи нові механізми оцінювання;

– переконуються у тому, що всі співробітники розуміють принципи визначення правового виховання та Громадянства і взаємозв'язок з іншими предметами гуманітарного циклу та дисципліною Персональне, соціальне та оздоровче виховання (Personal, Social and Health Education);

– переконуються в тому, що матеріал, передбачений для вивчення в програмі доступний для розуміння учням будь-якого віку, враховуючи їх здібності та можливості;

▪ *Органи масової інформації та пропаганди (Bodies of mass media and propaganda)* – преса, радіо, телебачення, Інтернет. Причому, на перше місце вийшли так звані електронні засоби. Сьогодні значно зріс вплив засобів масової інформації на особистість, особливо на підлітків. У середовищі школярів старших класів основними інформаційними ресурсами стають телебачення та Інтернет. Підрастаюче покоління формує свої думки і смаки завдяки журналам, розважальному телебаченню та Інтернету. Дитина не завжди може адекватно інтерпретувати отриману інформацію та реагувати на оточуюче середовище, тому рівень інформації, що отримує населення, постійно контролюється урядом Великої Британії [10].

▪ *Сім'я*. Британська сім'я і проблеми виховання в ній дітей підліткового віку є складовими частинами історичного розвитку Об'єднаного Королівства і тісно пов'язані з економічними, політичними та іншими соціальними інститутами держави. Британські фахівці у галузі сімейного виховання підкреслюють, що саме батьки передають дитині мудрість життя, які в свою чергу отримали її від своїх батьків [4]. Отже перед батьками поставлене надзвичайно важливе і делікатне завдання – виховати особистість, яка небайдужа до існуючих проблем (персональних, правових і соціальних), сприймає їх як особисто значущі й готова брати участь у їхньому розв'язанні. У британському суспільстві ці якості визнаються взірцем людської доброрядності та добродійності.

▪ *Учитель* є частиною комунікативного зв'язку дитини зі світом, без якого особистість учня не зможе реалізуватися. Відповідно до норм правового виховання неповнолітнім школярам вчителі повинні надавати інформацію щодо статуту школи, правил поведінки, правил дорожнього руху. В більш дорослому віці зобов'язані проводити з дітьми та їх батьками розмови на правові теми, доводити до відома дітей такі поняття як значення закону в житті суспільства, вчити з повагою ставитись до батьків, однолітків та інших людей. У старших класах діти повинні отримувати інформацію про те, яке покарання очікує на них за скоєння правопорушення, вони повинні чітко засвоїти, що за свої дії

треба нести відповідальність. Крім виховання дитини взагалі, і правового виховання зокрема, на вихователів покладається ще один відповідальний момент – здійснення виховної роботи з батьками. Вихователю важливо мати чітке уявлення про атмосферу в сім'ї кожної дитини, володіти вмінням проводити профілактичну роботу з батьками стосовно налагодження цієї атмосфери у відповідності з моральними і правовими нормами [9].

Виховання і освіта формують особистість, тобто особистість у загальному розумінні є об'єктом виховного процесу. Сьогодні жити в суспільстві, не знаючи юридичних правил, які регулюють поведінку людей, майже не можливо. Знання діючих правил, розуміння необхідності їх виконання важливо для кожної людини, але особливо актуальними ці знання стають для підростаючого покоління. Від того, як організоване правове виховання школярів, багато в чому залежить їх життєве самовизначення. Це обумовлене тим, що набуття знань у процесі правового виховання пов'язане з поглибленням розуміння дійсності і розвитком інтересу до правових ідеалів сучасного суспільства. У процесі правового виховання закріплюється здатність підлітків правильно орієнтуватися в складній конфліктній ситуації, а цілеспрямоване правове виховання дає розвиток правосвідомості неповнолітніх. Тому, чим раніше підлітки почнуть вивчати питання, пов'язані з правом, тим більш підготовленими вони увійдуть у доросле життя.

Правове виховання є засобом виховання молодих британців у дусі поваги до законів, що допомагає старшокласникам свідомо ставитися до своїх прав і обов'язків перед суспільством і державою.

Таким чином, до провідних суб'єктів правового виховання старшокласників у Великій Британії належать: Департамент у справах дітей, шкіл та сімей, місцеві органи влади, школа, органи масової інформації та пропаганди, сім'я та вчителі.

Література

1. Гурій М.О. Громадянське виховання старшокласників у Великій Британії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : спец. 13.00.01 «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» / М.О. Гурій. – Другобич, 2008. – 19 с.
2. Классическая педагогика: Учебное пособие/ Л.С. Нечепоренко, Я.В. Подоляк, В.Г. Пасинюк. – Х.: Основа, 1998. – 420 с.
3. Скаун. О.Ф., Подберезський Н.К. Теория государства и права. / О.Ф. Скаун, Н.К. Подберезський //– Харьков: ХДПУ, 1997. – 496 с.
4. 13 Parental Duties // Parenting / Wikipedia, the Free Encyclopedia [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parentingforeveryone.com/aboutbook>.
5. Citizenship education / National Curriculum [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.citizenshipfoundation.org.uk/>

6. Citizenship education and Human Rights educational / An overview of recent developments in the UK / by Louise Douglas. – 52 p.

7. Citizenship Foundation 2012 / [Електронний ресурс] /Supported by The Law Society and the Cabinet Office's Office 4for Civil Society. – Режим доступу: <http://www.citizenshipfoundation.org.uk/>

8. Citizenship: Programme of study / The school curriculum // Department for Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.education.gov.uk/schools/teachingandlearning/curriculum/secondary/b00199157/citizenship/ks3/programme/range>

9. International Civic and Education Study Citizenship ICCS Encyclopaedia: Draft national chapter (England) NRC (Feb10)4a [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://iccs.acer.edu.au/uploads/File/NRC%20meeting%204%20-Madrid/NRC\(Feb10\)4a.pdf](http://iccs.acer.edu.au/uploads/File/NRC%20meeting%204%20-Madrid/NRC(Feb10)4a.pdf)

10. Making Sense of Citizenship/ Citizenship education – Treetop Training and Education Consultancy/ [Електронний ресурс] / Edited by Ted Huddleston & David Kerr. – Режим доступу: <http://treetoptraining.co.uk/citizenship.html>

11. Organisation of the education system in the United Kingdom – England, Wales and Northern Ireland 2009/2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/UN_EN.pdf

Преснякова В.А.

Воспитатель КГУ «Детский сад-школа № 62 для детей с нарушениями речи»
Акимата города Усть-Каменогорска

ФОРМИРОВАНИЕ У ДЕТЕЙ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ОБРАЗА РОДНОГО ДОМА ПЕДАГОГАМИ ДОШКОЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

На современном этапе развития Республики Казахстан главный акцент в формировании здорового и полноценного общества делается на воспитание молодого поколения. Главным в этом механизме является семья, как социальный институт и ячейка общества.

К сожалению, кризисные явления в социально – экономической, политической, культурной и других сферах нашего общества обострили многие нравственные проблемы. Этот процесс коснулся и семьи. Что раньше было священным, символически значимым для членов семьи, сейчас опустилось до уровня бытовых явлений. Из семейного быта исчезают понятия «родной дом», «традиции», «священные места и предметы в нем». Они подменяются дорогими ве-